

“Прэзідэнт
Аляксандр Рыгоравіч
Лукашэнка не аднойчы
параўноўваў нашу
Беларусь
з Брэсцкай крэпасцю,
якая стаіць на варце
не толькі
геаграфічных меж,
але і духоўных асноў
Саюзнай дзяржавы”.

Міністр культуры
Рэспублікі Беларусь
Анатолій Маркевіч

Дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Дзмітрый Мезенцаў, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч і міністр культуры Расійскай Федэрацыі Вольга Любімава падчас ускладання кветак

9 771994 478007 23044

Фота: president.gov.by

Адкрыццё БелАЭС стала адным з падарункаў беларусам да Дня Кастрычніцкай рэвалюцыі. Пра гэта Аляксандр Лукашэнка заявіў на сустрэчы з прадстаўнікамі працоўнага калектыву і будаўнікамі станцыі, работнікамі сацыяльнай інфраструктуры і жыхарамі Астраўца 3 лістапада.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што ў свой час пры ўстанавленні дзяржаўных свят было вырашана пакінуць Дзень Кастрычніцкай рэвалюцыі. Аднак Аляксандр Лукашэнка выступіў за тое, каб напоўніць дату новым сэнсам. Да 7 лістапада ў савецкай часе рыхталі папарункі насельніцтву — увозілі ў строй знамя, кавява аб’екты, прыгадуў Прэзідэнт. Трапіцца прыжылася і ў суверэннай Беларусі.

— Не скажу, што яна ўжо ўкаранілася на 100%, але людзі прывыкаюць. Вы, напэўна, заўважылі (мы гэта шырока асвятляем на СМІ), што мы стараемся да гэтых свят зладзіць нейкія аб’екты, — канстатаваў беларускі лідар.

Перад Днём Кастрычніцкай рэвалюцыі Аляксандр Лукашэнка прыхаў у Астравецкі раён на адкрыццё станцыі, будаўніцтва якой ініцыяваў у свой час. І ў краіне разгарнуўся марафон святых марафонстваў з “уручэннем” сацыяльна значных падарункаў: у кожным рэгіёне прайшлі ўрачыстыя шчырымні зчычы новабудовы, так неабходных народу. А 7 лістапада, звяртаючыся з афіцыйным віншаваннем да суайчыннікаў, Прэзідэнт сказаў:

— Мінюла больш як сто гадоў з шэраг падарункаў Кастрычніка, а яго ідэалы па-ранейшаму актуальныя і

значныя. І сёння пераважная большасць насельніцтва Зямлі імкнецца да сацыяльнай справядлівасці, але многія краіны і цяпер сутыкаюцца з сучаснымі формамі эксплуатацыі і прыгнёту, культурнай экспансіяй, эканамічнымі санкцыямі і палітычным шантажом.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: — Нам нельга забыць, што Кастрычніцкая рэвалюцыя адкрыла новую старонку ў абычыйнай гісторыі, паслужыўшы імпульсам для развіцця нацыянальнай беларускай дзяржаўнасці. Пераадолеўшы ў нялёгкім XX стагоддзі ішматлікія выпрабаванні, раскрасыўшы патэнцыял стварэння, беларусы занялі дастойнае месца ў вялікай сам’і народаў свету.

Кіраўнік дзяржавы выказаў упэўненасць, што, вядучы сваё мінулае, абараняючы гістарычную праўду, паважаючы і прымянаючы дасягненні былых пакаленняў, мы стварэем міручную будучыню нашых дзяцей і ўнукаў.

Так, гісторыю не забыць і не перапісаць, і яе ў нашай краіне зберагаюць і шануюць. Таму мы і адзначаем Дзень Кастрычніцкай рэвалюцыі — свята, дзякуючы якому зладзілі дзяржаўнасць.

Сёння суверэнная Беларусь упэўненасць, і яе ў шляху развіцця. Стваральная праца, імкненне да сацыяльнай справядлівасці, павага да мінулага і традыцый — галоўныя фактары кансалідацыі беларускага грамадства, што моцны падмурк, на якім мы будзем суцэйна перапісваць і супрацістая ўсім выклікам.

Паводле матэрыялаў сайта president.gov.by

Паважаючы і прымнажаючы дасягненні былых пакаленняў

БелАЭС, новая паліклініка, шматфункцыянальная спартыўная пляцоўка, інтэрнат для студэнтаў, цэнтр дашкольнага развіцця... Сёлета да Дня Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беларусі ўведзены ў строй шэраг важных буйных аб’ектаў. Зрэшты, такі парадак існуе ў краіне шмат гадоў. Як захаваўшы традыцыі і што дапаможа пазбегнуць культурнай экспансіі? Адказы — у словах Прэзідэнта.

Падвесці рысу

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 9 лістапада. Дзякуючы відэасувязі, у сходзе паўдзельнічалі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Абмяркоўвалася пасяджэнне Савета на культуры, якое плануецца зладзіць неўзабаве. Яно будзе прысвечана п’ятым неперарывнай сістэмы адукцыі, а таксама фінансаво-эканамічнаму становішчу ў сферы культуры. Міністр адзначыў пазытыўную дынаміку ў рабоце галіны па выніках дзевяці месяцаў. Анатолій Маркевіч вылучыў лідары і звярнуў увагу на арганізацыі, якія мусяць прыкласці намаганні і выканаць планавыя паказчыкі.

У стылі Вялікага

Анастасія Масквіна, Уладзімір Громаў, Вольга Гайко... Трыумфам музыкі і грацыі назвалі выступленне беларускіх артыстаў на Кітайскай міжнароднай выставе імпарта, якая цяпер працуе ў Шанхаі.

Кожны год з 5 па 10 лістапада Шанхай становіцца цэнтрам увагі ўсяго свету: China International Import Expo — адна з найбуйнейшых і найважнейшых выстаў на планеце. Праект ладзіцца пад патраджанам Старшыні КНР Сі Цзіньпіна. Сёлета ў форуме ўдзельнічае больш за 150 дзяржаў Азіі, Афрыкі, Еўропы.

Новая перліна ў скарбніцы

Скульптурная кампазіцыя “Археалагі” аднаго з самых знакамітых майстроў мінулага стагоддзя Джорджа дэ Кірыка папоўніла зборы Нацыянальнага мастацкага музея.

Урачыста перадача твора адбылася 10 лістапада, у Суветны дзень навукі за мір і развіццё. Раней бронзавую кампазіцыю падарылі Прэзідэнту Беларусі Аляксандру Лукашэнку падчас адной з замежных камандзіровак. Цяпер работа зойме месца ў пастаяннай экспазіцыі і будзе да-

стаўляць мастацтвам удзельніку СІЕ парадзіваці салісты белга — народная артыстка Беларусі Вольга Гайко і заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Юры Кавалёў. Уразілі глядацкую салісты оперы — народная артыстка Беларусі Анастасія Масквіна і Уладзімір Громаў. Шматлікіх гасцей нацыянальнага павільёна вітаў і струны квінтэт “Серэнада” пад кіраўніцтвам Ташыны Трашчак — заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь, салісткі оперы.

Усё г ж Вялікі тэатр Беларусі падрыхтаваў 10 разнастайных канцэртных праграм.

ступня ўсім наведвальнікам Нацыянальнага мастацкага музея.

У калекцыі ўстаноў гэта першая скульптура Джорджа дэ Кірыка — выбітнага творцы, тэатральнага мастацтва і заснавальніка руху метафізічнага жыццёва. Праз сувязь аўтара з роўнай для яго Трашчак і вывучэнне майстроў класізму, зарываных Антычнасцю, канстантай у працах дэ Кірыка стаў Старажытны свет. Скульптурная група “Археалагі (Валікія археалагі)” таксама называецца “Арэст і Пілап” ды аямае перанушнасць легендарнага сям’іўства.

Досвед Садружнасці

Прадстаўніку краін сабрала Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Музейны ініцыятывы на прасторы СНД”. Яна праходзіць гэтымі днямі на двох пляцоўках: у Выканаўчым камітэце СНД у Мінску і Нацыянальным гісторыка-культурным музей-запаведніку “Нясвіж”.

У вочным фармаце да форуму далучыліся прафесіяналы музейнай сферы з Азербайджана, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана і Расіі. Адмыслоўцы атрымалі магчымасць абмяняцца досведам, абмеркаваць развіццё ў краінах новых тэхналогій, распусьцюджанне інавацыйных распрацовак у музейнаўстве і сумежных дысцыплінах.

Падчас пленарнага пасяджэння ў Выканаўчым камітэце СНД выступілі кіраўнікі вядучых музеяў краіны — удзельнікі Садружнасці, раска-

заўшы пра дзейнасць сваіх устаноў і досвед міжнароднага супрацоўніцтва, падзяліліся думкамі наконт ролі музеяў у сучасным свеце. Звярнулі ўвагу і на праграму “Спадчына Садружнасці. Трапыцы для будучыні”, якую ініцыяваў Усерасійскі музей лекаратэўнага мастацтва з мэтай актуалізацыі магнута пласта спадчыны і ўмацавання гістарычных сувязей паміж краінамі СНД.

Таксама ў першы дзень разгарнулася секцыя “Работа музеяў па за-

хаванні і папулярызаванні гісторыка-культурнай спадчыны”. Удзельнікі даведліся пра вопыт Дзяржаўнага мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, Дзяржаўнага музея палітычнай гісторыі Расіі, Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры ды іншых устаноў.

Сёння канферэнцыя працягнулася ў Нясвіжы. У залах палацавага ансамбля прапавалі чатыры секцыі: “Культурна-адукцыйная работа музеяў”, “Трапыцы і інавацыі ў дзейнасці сучаснага музея”, “Роля музеяў у захаванні і развіцці культурнага асяроддзя гістарычных рэгіёнаў” і “Ад пошуку да прэзентацыі: даследчая работа музеяў”. Падчас паслджэняў выступілі таксама п’ятыя пытанні лічбавых тэхналогій, фарміравання і распусьцюджанне бранда, выхавання малалета пакалення, музейнага турызму ды іншых аспекты.

Канферэнцыя “Музейны ініцыятывы на прасторы СНД” адыбыла ўпершыню. Яе арганізатарам выступіў Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”. Гэтая ўстанова з 2014 года з’яўляецца базай арганізацыі краіны “Музейная справа”. Такі статус нададзены з мэтай навуковага, арганізацыйнага і навучна-метадычнага забяспячэння, павышэння кваліфікацыі спецыялістаў і захавання нацыянальных культурных зладчыткаў краіны Садружнасці. Форум падтрымалі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Выканкам СНД і Міждзяржаўны фонд гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельнікі СНД.

Асэнсаваны танец

XXXIV Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі прайдзе з 22 па 26 лістапада ў Віцебску і ў Мінску.

Да свята далучацца прадстаўнікі звыш 10 краін. Галоўнай падзеяй ІФМС-2023 традыцыйна стане рэспубліканскі конкурс на які заяўлена 200 удзельнікаў. Гэта артысты беларускіх харэаграфічных калектываў, балетных труп, танцавальных прэктаў, індывідуальных выканаўцаў, творчасць якіх судзіцца з п’янішнем “сучаснай харэаграфіі”. Як заўсёды, форум, гісторыя якога пачалася ў 1987 годзе, праходзіць у другой папаве лістапада. Праект быў першым і да 1997-га — адным фестывалем сучаснага танца на постсавецкай прасторы.

Выступленні ў межах ІФМС-2023 разгорнуцца на трох пляцоўках. У годзе на Давіне гэта канцэртная зала “Віцебск” (там зладзіць адкрыццё і закрыццё) і Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Я. Коласа. У Мінску — Рэспубліканскі палац культуры прафсаюзаў.

Праграма фестывалю ўключае балетны спектаклі, выступленні тэатраў танца, арыгінальныя выставы фота і жывапісу, майстар-класы, лекцыі аб сучасным мастацстве, прэзентацыі, суканаферэнцыі, адкрытыя дыскусіі. Так, гледачоў парадзе пластычны спектакль “Судакрананне. Маленькая гісторыя пра тое, што ўнутры... і ўсе” ад Беларускага дзяржаўнага малалёжнага тэатра. А ў адзін з вечароў харэаграфі прэзентуюць сваю творчасць тэатры “Балет «Масква»” і “Балет Юліяна Панфілава”. З моманту заснавання форум арганізаваны на гледача-інтэлектуальна — на сценах ІФМС прадстаўлены разнастайныя танцавальныя тэхнікі, але перавага заўсёды аддавалася асэнсаванаму танцу.

Культурная дыпламатыя ў лічбах

Прадстаўнікі звыш

10

краін далучацца да ІФМС-2023,

200

заявак пададзена на ўдзел у рэспубліканскім конкурсе.

Графіка на гастролях

Выстава “Беларускае сучаснае мастацтва графікі” адкрылася ў Мардоўскім рэспубліканскім музеі выяўленчых мастацтваў імя С. Д. Эрзі ў расійскім Саранску.

Праект падрыхтаваны Нацыянальным мастацкім музеем Беларусі. Ініцыятыва ма на мэце папулярызаванне абычыйнай графікі на міжнародным узроўні і адлюстраванне актуальна пошуку аўтарамі свайго шляху.

У экспазіцыі дэманструюцца 60 твораў у розных тэхніках і стылях. Гэта як буйнафармацкія, так і камерныя літаграфіі, ксілаграфіі, лінагравюры, акварэлі і астальныя экспазіцыі. Увазе наведвальнікаў прапанаваны аркушы майстроў розных пакаленняў: Усевалада Швайбы, Фёдара Шурмільёва, Яўгена Саковіча, Вячаслава Шамшурова, Вячаслава Паўлаўца, Сяргея

Пісарэнка, Лізаветы Пастушэнка, Аляксандра Шапо, Ангеліны Вашчанка і Кацярыны Коўзусы. Паказаныя работы з глыбокім задумам і высокім узроўнем выканання дазваляюць аглянаць разнастайнасць прыёмаў і тэм. Гэтая творы адлюстравваюць багатыя традыцыі беларускай школы і адкрываюць аўтараму новаму. Расійская публіка можа пазнаёміцца з мастацтвам нашай краіны да 11 снежня.

Траці дзень канферэнцыі. Выстава “Спас Нерукотворны” ў філіяле Веткаўскага музея ў Гомелі

І дзясяткі абразоў

Міжнародную навукова-практычную канферэнцыю “Добы не прадати небытию надобные вещи” правалі ў Ветцы.

Канферэнцыя сабрала каля паўсотні адмыслоўцаў з Беларусі і Расіі. Знаўцы папаліліся напрацоўкамі ў секцыях “Гісторыя”, “Ікананіс”, “Кніжная культура” і “Этнаграфія”. Па выніках будзе выданы зборнік навуковых артыкулаў.

Таксама ў рамках падзеі прэзентавалі альбом-каталог “Іконы Веткі і Старадуб’я з ка-

лекцыі Святланы і Уга Рыца” ды нумар “Беларускае гістарычнага часопіса”, прысвечаны Веткаўскаму музею старабродніцтва і беларускіх традыцый імя Ф. П. Шкільяра. Менавіта гэтая ўстанова выступіла ініцыятарам і галоўным арганізатарам канферэнцыі. Падчас форуму ў гомельскім філіяле музея адкрылася новая экспазіцыя “Іконы Веткі. Спас Нерукотворны”, на якой прадстаўлены дзясяткі абразоў. Частка з іх дэманструецца ўпершыню пасля рэстаўрацыі.

Госці прэс-клуба: Ігар Кузняцоў, Алена Турава, Таццяна Команова, Ксенія Міля

Ствараем будучыню

Чым уразіць “Лістапад-2023”?

Да старту самай гадоўнай кінападзеі — XXIX Мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад” — усюго тыдзень. Напярэддзі маштабнага мерапрыемства ў прэс-клубе рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” прайшла канферэнцыя “Мінскі міжнародны кінафестываль «Лістапад»: тэндэнцыі-2023”.

Сёлета фестываль пройдзе з 17 па 24 лістапада пад слоганам “Ствараем будучыню”. Конкурсныя стужкі традыцыйна прадставіць у сталічных кінацэнтрах “Цэнтральны”, “Беларусь”, “Піонер” і “Дом кіно”, апошні стане месцам урачыстага адкрыцця і закрыцця форуму. Аднак, як адзначае праграмыны дырэктар асноўнага конкурсу ігравога кіно **Таццяна Команова**, “фестываль велікі актыўна прабавацца ў рэгіёны, каб людзі, якія не заўсёды могуць прысутнічаць на афіцыйных паказах, не адчувалі сябе абдзеленымі”. Таму з гэтага года не толькі жыхары Мінска далучацца да свята: паказы карцін-удзельніц абдуліцца ва ўсіх абласцях рэспублікі.

Падрабязнасці фестывальнай праграмы арганізатары пакуль замоўчаваюць: ідуць заключныя этапы падрыхтоўкі. Інтрыгу выграмаюць, каб усё цікавікі “Лістапада-2023” сталі прыемнымі нечаканасямі. Гэта тычыцца як фільма акрыччя, так і запрошаных гасцей. — Фільм закрыцця — традыцыйна пераможца асноўнага конкурсу. Што гэта за кіно, даведася перад апошнім днём фестывалю. Але і карціна акрыччя — інтрыга, бо арганізатары разглядаюць некалькі варыянтаў. — распавядае Таццяна Команова. — Што тычыцца гасцей, безумоўна, кожную

РАЗВЯРАЕМ СТЭРАТЫПЫ

Тэндэнцыі “Лістапада-2023” рэальна адсвечваюць на тэматыцы фільмаў, даленых для ўдзелу. Дарчы, сёлетні фестываль устанавіў рэкорд на колькасці заявак: 2087 карцін са 107 краін свету. Аб акадэмічнаму конкурсу ігравога кіно распавядае праграмыны дырэктар **Таццяна Команова**:

заставацца ў стэрэатыпах. Нездарма сёлетні слоган — “Ствараем будучыню”. Як мы можам думаць пра будучыню, калі сёння не чуюм іншых і не бачым, чым яны жывуць? Лічу, што гэты момант важны і ў сучасным кінаасяроддзі, каб мы разуме-лі, куды рухацца далей і як быць цікавымі адзін аднаму.

ДЗЕЛІА НОВАГА ПАКАЛЕННЯ

— Пры алборы заявак гадоўным матывам, які падахвочваў уключыць фільм у конкурсную праграму, было жаданне акрыччя для нашых глядачоў невялікае кіно. Зразумела, што дзякуючы гэтым аб’ектам, у будучыню кінафестывалам у нас ёсць уагнёнае аб тым, якія карціны здымаюць у розных краінах. Мы прыкладна разуме-ем стылістыку, трымаем у галаве нейкі набор тэм. І калі чуюм, напрыклад, пра шведскую або індыйскую стужку, спрабую ваюць стэрэатыпы.

Таму я албрала кіно, якое разбурыць іх. Геаграфія фестывальнага года ў год не перастае здзіўляць. Сёлета шмат фільмаў даслалі з краін Азіі і Афрыкі. Я акрыччя для сябе, што ў Афрыцы здымацца столькі ігравых карцін! Але лідары на заяўках у асноўным конкурсе — гэта Індыя, Пакістан і Іран: калі 80 стужак даслава з гэтага рэгіёна.

Я вывела адзін з асноўных тэндэнцаў ігравых фільмаў гэтага года, што ёсць у тэматыцы ўсіх карцін. Сёння людзі жалаюць бачыць кіно, якое звяртаецца да іх лакальных праблем. Гісторыі не пра глабальныя пытанні, а пра нейкі сацыяльны тэндэнцыі, інтарэсы, патрэбы, прыярэстныя ў тым ці іншым рэгіёне, краіне, культурным асяроддзі. З гэтай прычыны мне здаецца важным чуюць і бачыць іншых людзей, не

Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад” доўгі час з’яўляецца беларускім брэндам. Штогод форум сустракае гасцей з розных краін і дазваляе адмыслова абменьвацца вопытам.

Сёлета пададзена:

747

заявак на конкурс “Кіно маладых”;

438

на конкурс анімацыйных фільмаў;

292

у намінацыю ігравога кіно — на конкурс неігравога кіно;

317

заявак на конкурс фільмаў для дзіцячых і юнацкай аўдыторыі “Лістападзік”.

Конкурсныя паказы фільмаў — удзельніца XXIX Мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад” сёлета прадуюць у кінацэнтрах па ўсёй Беларусі

занакавай для нас усіх тэм Вядлікай Айчынай вайны.

Падчас разгляду заявак мяне прыемна здзівіла, які імкліва пачало развівацца дзіцячае рэгіянальнае кіно ў Расіі. Мы прывыклі бачыць праекты сталічных кінакампаній, але ў гэтым годзе на конкурс паступіла вядліка колькасць унікальных заявак з Якуціі, Татарстана.

Як заўсёды, выказаш сімпатыю той ці іншай карціне — “Лістападзік” хлочыць і дзіцячымі змогчы проста ў зале, прагаласаваўшы з дапамогай спецыяльнага філера і пакінуўшы яго валанірава пасля сеанса.

— У нас працуе адрозу тры групы журы: міжнароднае прафесійнае, дзіцячае, што дазваляе ўбачыць ражысню менавіта той аўдыторыі, для якой і ствараюцца фільмы, і самае важнае, на маю думку, глядацкае журы. У фінале будзе адрозу тры вынікі, што велікі сумленна, — распавядае Алена Турава.

Што тычыцца іншых намінацый, публіка таксама зможа падзвіліцца Уражаннямі, прагаласаваўшы за найлепшы фільм кінафоруму. Але, як адзначае праграмыны дырэктар асноўнага конкурсу, зваротнай сувязі чакаюць і ў інтэрнэце. Глядачам прапануюць ставіць хэштэгі з назвамі фестывалю і ўпадобанай стужкі, ствараць тэматычныя допісы ў сацыяльных сетках і ўдзельнічаць у аптыянах у Telegram-канале “Лістапада”. Вядома, варта не забываць аб адкрытых пляцоўках, якія даюць магчымасць падзвіліцца ўражаннямі асабіста з аўтарамі.

МАЛАДЫЯ — МАЛАДЫМ

Прыёмным сюрпрызам для паклоннікаў фестывалю стала вяртанне ў праграму конкурсу дзіцячых карцін. На

Былі і фільмы, якія закралі тэму Вядлікай Айчынай вайны, што ў чарговы раз падкрэджае: моладзь не забывае мінулае. Запрашаю ўсіх на фестывальнае праглядзі. Паптрымае маладых аўтараў, бо яны велікі хвалююцца. Усё ж гэта дзіцячы, і большасць праходзіць праз буйныя паказы ўперыню.

Гаворачы аб конкурсе “Кіно маладых”, вядліка ўвагу спікеры надалі дзіцячым працы Кірыла Халецкага, выпускніка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, а дыялер ражысэра кінастудыі “Беларусьфільм”, — дзіцячай камедыі “Кіношнікі”. Яе прэм’ера абдуліцца менавіта на “Лістападзе”.

— Кірыл размеркаваўся на студыю моладзевых кіно “Смолка” адрозу пасля Акадэміі мастацтваў, маючы за спінай некалькі кароткаметражных фільмаў. Ён не проста малады аўтар, а рэжысёр, прызнаны на многіх фестывалах, у тым ліку міжнародных. Было велікі важна выбраць, якой стане яго першая поўнаметражная праца не толькі таму, што хацелася добрага дзіцяці. Мы імкнуліся зрабіць карціну для глядача, як б прыйшоў на беларускае кіно і атрымаў бы зарад добрага настрою, — дзеліцца сакрэтамі стварэння фільма Алена Турава. — Скажам прычра: бюджэт карціны быў не надта вядлікім. Напоўні гэта дзіцяці, бо ёсць доля рызыка, калі ражысэра-пачаткоўца, які нават з “каратышкамі”, апавядае ў такога сур’ёзнае плаванне, як дзіцячым поўнаметражным ігравым фільмам. Але маладая група велікі сур’ёзна паправавала не толькі была лагічнай, але і мела варты “Беларусьфільма” ўзровень. У выніку “Кіношнікі” сталі сваёабліва прывычонавым вядлікам святву — 100-гадоваму юбілею

айчынага кінематографа. Быў знойдзены ход, які дазволіў прадставіць кінастудыю ў цікавым і прэзентабельным выглядзе, паказаць, які шлях праходзіць маладыя аўтары, каб стварыць карціну практычна з нуля. Лічу, што дзіцяці у Кірыла атрымаўся. Пра гэта сведчыць ражысню членаў акадэмічнай рады, які ўжо ўбачылі стужку: добра ўмець і вясёлыя моманты і лёгкая здырка. Чакаем, як шырока аўдыторыя ўспрыме гэты фільм.

“Кіношнікі” таксама стануць вяртаннем беларускага кіно ў праграму фестывалю. На жаль, у апошнія гады “Лістапад” не можа пахваліцца багаццем айчынных праектаў на конкурс. І велікі шкада, бо паглядзіць ёсць што.

— Беларускі фільмаў у праграме менш, чым нам хацелася б, з усім не таму, што мы не здымаем кіно або ў яго неналежна якасць, — разважае над праблемай Таццяна Команова. — Першапачаткова ў рэгламент фестывалю закралася крыўдліва для беларускіх кінематографістаў спецыфічная рыса: калі стужка была ў рэспубліканскім пракаце, яна не можа права ўдзельнічаць у конкурсе. Такім чынам, мы амальвіліся ад камерцыйна паспяховай праектаў і фактычна падзелілі сук, на якім гадалі калры.

“Кіношнікам” у гэтым сэнсе пашанавала: яны, як гараць пражок, павесілі да стала. Іншыя праекты “Беларусьфільма”, які нават з “каратышкамі”, апавядае ў такога сур’ёзнае плаванне, як дзіцячым поўнаметражным ігравым фільмам. Але маладая група велікі сур’ёзна паправавала не толькі была лагічнай, але і мела варты “Беларусьфільма” ўзровень. У выніку “Кіношнікі” сталі сваёабліва прывычонавым вядлікам святву — 100-гадоваму юбілею

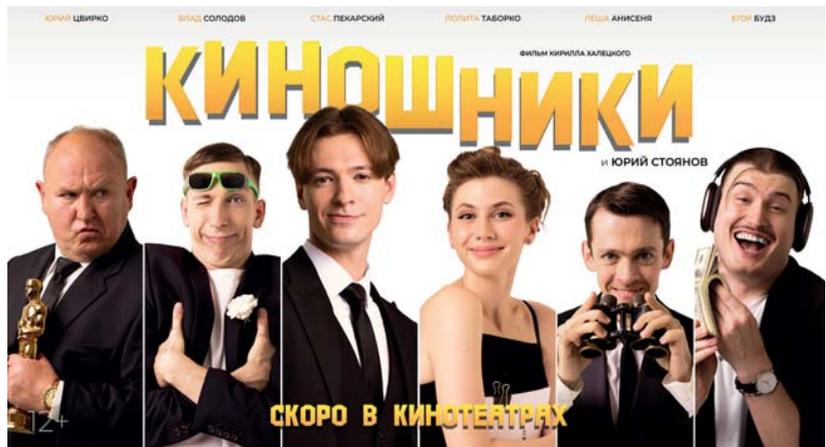
КІНАФЕСТЫВАЛЬНЫ БРЭНД

Мінскі міжнародны фестываль “Лістапад” доўгі час з’яўляецца беларускім брэндам. Штогод форум сустракае гасцей з розных краін і дазваляе кінематографістам — прафесіяналам і пачаткоўцам — абменьвацца вопытам. Што робіць гэтым мерапрыемства такім унікальным і важным для навігана або захавання традыцый?

Калі мы гаворым пра брэнд, трэба памятаць, што гэта пра стабільнасць. Я гарачы, што кінафестывалю “Лістапад” яна ўласціва, — дзеліцца меркаваннем Таццяна Команова. — Мы не шакіруем глядачоў кожны раз, калі яны ідуць і не ведаюць, што ўбачаць сёлета. У нас захоўваецца баланс традыцый і навігана. Гэта, з аднаго боку, упэўненасць у стабільна высокім узроўні і якасці кінафоруму; з іншага — новае дыханне, новыя асобы, якія ўвахоўваюць у прафесію і будучы стужкаўца на пляцоўках з глядачамі.

— Мае вядлікае значэнне тое, што “Лістапад” стаў брэндам, — дадае Алена Турава. — І велікі важна, каб наш кінафорум меў сваё аблічча і праявляў трымаць марку. “Лістапад” робіць гэта дзякуючы захаванню традыцый. Мне прыемна, што прызвіма Віктара Турава ўручаецца найлепшаму маладому аўтару, што свята з’яўляецца адначасова і пляцоўкай для абмену ідэямі, наладжвання кантактаў, на базе якіх нараджаюцца новыя праекты. Менавіта гэта стварае будучыню лістапада. У прылодзе становіцца менш фарбав, менш сонца, але наша падзея асвятляе, упрыгожвае вясёлым атмасферау і доржыць радасць.

Ярэна ГАБЕЦ
Фота Уладзіміра ШЛАПАЦКА

Аўдыятлас як захаванне культуры

Навука дынамічнага развіцця

Гэта буйны навуковы цэнтр. Тут актыўна вядзецца даследчая праца, арганізуюцца міжнародныя і рэспубліканскія канферэнцыі, умяцоваюцца і развіваюцца сувязі паміж ачыннымі і замежнымі адмыслоўцамі... Чым яшчэ славіцца Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі, расказала прарэктар па навуковай рабоце **Нэллі Мацаберыдза**.

— Нэлі Вячаславаўна, чаго ўдалося дасягнуць у навуковым аспекце?

— Калі казаць каротка, то мы развіваемся дынамічна. Нагадаю, што акадэмія (да 1992 года — Беларуская дзяржаўная кансерваторыя імя А. В. Луначарскага) — найстарэйшая ўстанова адукацыі ў сферы культуры, заснаваная ў 1932-м і адзіная ў краіне вышэйшая навучальная ўстанова, якая ажыццяўляе падрыхтоўку спецыялістаў у галіне акадэмічнай музычнай адукацыі. Сёння кафедрай актыўна ажыццяўляюцца даследаванні і распрацоўкі ў галіне прафесійнага музычнага мастацтва і адукацыі, што накіраваны на навукова-тэхнічнае забеспячэнне дзейнасці музычнай сферы Беларусі. Вынікам такой працы становіцца публікацыя артыкулаў, нотных выданняў, складанне зборнікаў, напісанне манарграфіяў, выступленні на навуковых канферэнцыях і многае іншае.

— Вы згадалі пра канферэнцыі. Раскажыце пра самыя адметныя.

— Знакавыя, якія ладзяцца цягам года, у нас дзве. Першая, звязаная з імем выбітнага музыколага Ліліі Мухарымскай, праводзіцца ў красавіку. Другая прайдзе з 11 па 24 лістапада. Гэта будзе Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Беларускі і сусветны музычны тэатр: мінулае, сучаснасць, перспектывы (да 90-годдзя Вялікага тэатра Беларусі і 110-годдзя з дня нараджэння А. В. Багатырова)”. Запланаваны пасяджэнні, круглы стол, лекцыі вядучых вучоных, майстар-класы дзеячаў культуры і мастацтва, прэзентацыі новых выданняў. Запрашаем і “Культуру”!

— Дзякуй! А хто заўсёды такіх мерапрыемстваў?

— Кола ўдзельнікаў вельмі шырокае. Гэта і нашы партнёры з замежных краін, і супрацоўнікі ўстановаў адукацыі Беларусі, якія ў тым ліку прадстаўляюць нашу рэгіянальную навуковую грамадскасць. Абмен думкамі падчас навуковых канферэнцый дапамагае адшукваць шляхі супрацоўніцтва і пэўныя падыходы, напрыклад, у рабоце з таленавітай і адоранай моладдзю.

Плэн даследаванняў мы друкуем на старонках часопісаў “Весні Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі” і “Навуковыя працы Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі” (у швейцарскім выданні “Вышэйшая акадэмія культуры і мастацтваў Рэспублікі Беларусь у якасці навуковых выданняў для апублікавання вынікаў навуковых і даследчых даследаванняў. Штогод выходзяць два нумары часопіса і тры-чатыры зборнікі навуковых прац, дзе абавязкова размешчана артыкулы ўдзельнікаў нашых канферэнцый і вынікі распрацовак.

— Напэўна, таксама выдзяляе і манарграфіі?

— Напачатку хачу адзначыць, што ўвогуле выдавецкая дзейнасць у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ажыццяўляецца з 1989-га. І толькі за пяць апошніх гадоў было выдана 14 манарграфіяў, 20 зборнікаў артыкулаў, 28 навуковых і вучэбна-метадычных дапаможнікаў, 10 нумароў часопіса “Весні Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, 21 нотнае выданне. З апошніх знакавых — клявір оперы Югена Глебава “Майстар і Маргарыта”, энцыклапедычны даведнік “Беларуская дзяржаўная кансерваторыя — Акадэмія музыкі: Гісторыя ў асобах (1932–2017)”, “Кнігі і людзі: каталог кніжных знакаў у фонду нотна-навуковай бібліятэкі Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі — Акадэміі музыкі”, “Светла рыццёўскага пабачыць свет 10 сімфонія Алега Хааскі. Успіненне, яна зойме годнае месца ў чарызе выданняў выбітных кампазітараў сучаснасці.

Нэллі Мацаберыдза

— Ці ёсць сумесныя праекты з замежнымі калегамі?

— На сёння у нас падпісаны каля 90 дамоў аб двухбаковым супрацоўніцтве з рознымі міжнароднымі арганізацыямі. У апошні год вельмі папулярна дзейнічае з краінамі СНД. Заключаны дамовы з установамі Казахстана, Узбекістана, Кыргызстана і, вядома, шмат з рознымі рэгіёнамі Расійскай Федэрацыі. Што да сумесных праектаў, то, напрыклад, у верасні мы сталі суарганізатарамі VII Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Мастацтвазнаўства: навука, вопыт, асвета”, якая адбылася ў Дзяржаўным інстытуце мастацтвазнаўства (Масква, Расія). Там жа 2–3 лістапада прайшла міжнародная навуковая канферэнцыя “Роля савецкіх музычных дзеячаў у фарміраванні нацыянальнай школы краін СНД”. Навуковы форум з’яўляецца сумесным міжнародным праектам Дзяржаўнага інстытута мастацтвазнаўства, Казахскай нацыянальнай кансерваторыі імя Курмангазы (Алма-Ата, Казахстан) і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Налета плануем распрацоўку сумеснай навуковай тэмы з Новосібірскай дзяржаўнай кансерваторыяй імя М. І. Глінкі.

— Раскажыце, калі ласка, пра грантавую падрыхтоўку.

— Гэта вельмі важная для нас частка працы, паколькі накіраваная на папулярызаванне дасягненняў беларускай музычнага мастацтва і творчасці таленавітай моладзі, а таксама рэалізацыі інавацыйных ідэй нашых выкладчыкаў. І за апошнія пяць гадоў мы атрымалі гранты Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у культуры на шэсць нашых праектаў. Сярод іх — на рэалізацыю музычнага праекта “Вобраза войны і міру ў творчасці беларускіх кампазітараў” (старшы выкладчык кафедры аркестравага дырыжывання і інструментуўкі Максім Расоха), а таксама цыкла канцэртаў струннага квартэта Акадэміі музыкі “Струнныя квартэты Беларусі. Старонкі гісторыі”

(дацэнт кафедры струнных смычковых інструментаў Кашырына Пукст). Ёсць задумкі, прапановы і на 2024 год.

— А прыклады ўдзелу ў праектах студэнцкага?

— Тут у першую чаргу гэтаю адукацыяй будзе традыцыйная культура Беларусі — нашу ўнікальную серыю навукова-адукацыйных кампакт-дыскаў, створаных з ініцыятыў супрацоўнікаў кабінета традыцыйных музычных культур. Дзякуючы выданню мы можам прэзентаваць вынікі сваіх экспедыцыйна-напавых даследаванняў у выглядзе навукова кампаніраваных аўдыяфіксацый, дэманстраваць унікальныя матэрыялы фондаў этнамузей акадэміі і ўвядзці ў навуковую адукацыйную прастору аўтарскія распрацоўкі, выкананыя ў рэчышчы актуальных напрамкаў сучаснай этнамузыкалогіі. А студэнты працягваюць папаўняць паліваючы запісы, да сёння выязджаючы на практыку ў розныя рэгіёны Беларусі.

— Дарчы, як з імі ладзіць працу?

— Значную ролю ў гэтым плане аддыграе створаны ў 2021-м навукова-адукацыйна-творчы кластар у галіне прафесійнай музычнай адукацыі і Савет па пытаннях прафесійнай музычнай адукацыі, куды уваходзяць прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі, кіраўнікі шэрагу буйных устаноў культуры краіны (арганізацыі — заказчыкі каледжаў), а таксама дырэктары каледжаў і школ мастацтва. Дзякуючы кластару мы падтрымліваем цесныя сувязі з рэгіянальнымі каледжамі, з дзіцячымі школамі музыкі, навешваем устаючы адукацыі і маем магчымасць саць з адпаведнымі дзеямі з усёй Беларусі. А Савет — пільночка для абмеркавання розных праблем сферы музычнай адукацыі, у тым ліку падрыхтоўкі спецыялістаў, размеркавання і гэтага далей.

— Паспяху ў вашай грамадскай справе і дзякуй за гутарку!

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота аўтара і з архіва Акадэміі музыкі

Аўтапартрэт юнай мастачкі, што ўразіў “Дэльфы”

Маладыя таленты, якія ярка засявіліся на міжнародным небасхіле. Менавіта пра іх распавядаем у нашай рубрыцы. Паліна Шэмагонава — срэбны прызёр XVII Маладзёжных Дэльфійскіх гульніў у намінацыі “Выяўленчае мастацтва”. Мы пагаварылі з 19-гадовым жывапісцам аб пазедцы ў Кыргызстан, навучанні ў Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжы імя А. К. Глебава і натхненні.

Аўтапартрэт “Сезон туманаў”

“Восеннік націорморт”

“Край святла і колеру”

— Як і калі вы пачалі цікавіцца мастацтвам?

— У дзяцінстве вельмі любіла майстраваш, а яшчэ — бавіць час на прыродзе, разглядаць малюнкі дзісплоацы ў кніжках. Дарчы, з ранніх гадоў мне падабалася чытаць, як ствараюцца розныя рэчы. Ніхто ў маёй сям’і не звязаны з мастацтвам. Нягледзячы на гэта, бацькі актыўна падтрымлівалі мае пачынанні: паказвалі рэпрадукцыі карцін вядомых мастакоў, вадзілі ў музеі і распавядалі незвычайныя факты з гісторыі.

— Калі вы ўпершыню ўзялі ў рукі фарбы?

— Колькі сябе памятаю, заўсёды малывала. Я любіла адлюстроўваць навакольнае свят, старалася захаваць усё, што запомнілася і здымаў. Таму ў мастацкую школу трапіла ў 11 гадоў. А маё вытанне заўжды было над’емнай часткай майго жыцця, якое я з дзіцінства хачела звязаць з творчасцю.

— У мастацкай школе вы працягнулі развіццё навуцы...

— Так, хая яшчэ момант, калі ўзнікла жалане асабіў іншую спецыяльнасць, нават не творчую. Аднак выраза ўвайшла: выяўленчае мастацтва захапіла мяне больш за ўсё, і я не гатова адмовіцца ад яго. У 2020-м пайшла ў Мінскі дзяржаўны мастацкі каледж імя А. К. Глебава: карысна атрымаць моцную акадэмічную базу для паствлення ў вышэйшую навучную ўстанову.

З прадметамі мяне найбольш зацікавіла кампазіцыя. Распавядаючы праз яе сваю гісторыю, многае спазнаю ў сабе. Таксама вывучаю творчыя мастакоў і з’яў, пра якія аўтары расказваюць у карцінах. Гэта спосаб камунікацыі — не словамі, а візуальнымі вобразамі і сімваламі. Рэдка маюю сабе, аднак у гэтым семестры мы робім аўтапартрэт. Я пачала дэталёва даследаваць свой свет і вельмі захапілася. Мне здасца важным адлюстроўваць характар асобы ў яе выяве, у навакольных прадметах. Да паствлення ў каледж я не любіла працаваць у жанры партрэта, але цяпер намайяваць пачалавека для мяне — займальнае заданне.

Навучанне ў Глебаўцы стала пераломным і вельмі важным этапам. Тут вельмі дружалюбная атмасфера, і я заўсёды з ахавотай прыходжу сюды, асабліва на спецыяльныя прадметы. У гэтым месцы я знайшла сапраўдных сяброў, атрымліваю басценны вопыт. У каледжы я эразумела, наколькі значнае ў маім жыцці мастацтва.

— Чаму аддаеце перавагу, калі малюеце?

— Навокальнаму свету — яго прапуская праз сваё ўспрыманне. Таму любяць мая праца ў нейкай ступені адлюстроўвае мяне. Але больш за ўсё падабаецца пісаць прыроду. Кожны яе стан унікальны, ён здзіўляе прыгажосцю. Я імкнуса захаваць тое, што ўражае, перадаць эмоцыі, якія адчуваю, глядзячы на звыклі рэчы: лес, неба, раку. Для мяне дзіўная іх зменлівасць і непэўторнасць.

— Чым запамініліся Дэльфійскія гульні?

— Раней я ўдзельнічала толькі ў выставах, якія арганізуюў каледж. За графічную працу я атрымала першае месца на Міжнародным дзіцяча-юнацкім конкурсе выяўленчага мастацтва “КрасаWEEK”. На такое маштабнае мерапрыемства, як Дэльфійскія гульні, з’ездзіла ўпершыню, гэта новы займальны вопыт.

Бішкек уразіў вельмі цікавай канструктыўскай архітэктурай. Нас сустрэлі цёпла, арганізатары былі вельмі любівыя. Самай запамінальнай сабудавасцю для мяне стаў парк Ала-Арча, які здзіўляў прыгажосцю яркай прыродай, маліўнічнай ракой і выдатнай сонечнай далінай. У намінацыі “Выяўленчае мастацтва” я прадставіла аўтапартрэт “Сезон туманаў” — напісала сябе на фоне лістоў, паказваючы сваю любоў да прыроды. — а таксама “Восеннік націорморт” у тэхніцы алейнага жывапісу. На гэтай карціне я намалявала прадметы побыту: традыцыйны беларускі збін, гарбук, саламянага каня, зробленага ўручную. Падчас конкурсу трэба было выканаць кампазіцыю на тэму “Край святла і колеру” — я выявіла сябе на фоне сонечнага сіюды, асабліва на спецыяльным прадметы. У гэтым месцы я знайшла сапраўдных сяброў, атрымліваю басценны вопыт. У каледжы я эразумела, наколькі значнае ў маім жыцці мастацтва.

— Як і мае планы на набліжыўшую будучыню?

— Цяпер усё думкі канцэнтраваны на дзюх рэчах — навучанні ў каледжы і вяртанні тэмы для дыпломнай працы. Таксама я засяроджана на паствленні ў мастацкую ВНУ і далейшым развіцці таленту.

Настася ЮРКЕВІЧ
Фота з архіва герані

Перыядычны навуковы выданні Акадэміі музыкі

Падчас фестывалю "Над Менкай"

Купалле ў беларускім скансэне

Да продкавых рэалій і фантазій

Падарожжа па коле часу ў беларускім скансэне

Хаты, цэрквы, млыны, кузні — старадаўнія драўляныя пабудовы з усёй краіны прадстаўлены ў Беларускай дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту. Гэта не проста збор помнікаў дойлідства пад адкрытым небам, а сапраўдны скарбніца традыцыйнай культуры. Сёлетэ скансэн наведала звыш 70 тысяч чалавек. Чым устаноўа завабіла публіку і якімі дасягненнямі яшчэ можа пахваліцца?

Больш чым 18 тысяч прадметаў налічвае асноўны фонд музея. Гэты разнастайны збор усёбакова паказвае, як жылі нашы продкі. Пераважная частка калекцыі набыта ў экспедыцыйнах па розных рэгіёнах Беларусі. Са шматлікіх паездак адмыслоўцы прывезлі прылады працы і прадметы побыту, азіяны, кнігі, дакументы, творы мастацтва і нават транспартныя сродкі.

Музей, што для многіх стане адкрыццём, што знаёміцца з пэўнымі экспанатамі можна, не выходзячы з дому. На сайце музея даступныя 3D-мадэлі некаторых фондавых цікавінак з калекцыі "Археалогія", "Пліячэнне", "Кераміка", "Вырабы з металу", "Прадметы хатняга ўжытку з дрэва". Выявы дапоўнены кароткай інфармацыяй пра артэ-факты. У кожнага — свая гісторыя: ці то шапка-вістулька ў выглядзе вершынка ад ружанскага майстра, ці то нямецкая конаўка да біка-гі, што трапіла да беларускага

ЯК ЗЕРНЕЙКА СТАНОВІЦЦА ХЛЕБАМ

Важная частка дзейнасці для устаноўы — праца з дзецьмі рознага ўзросту. Акрамя класічных экскурсій, для юнай аўдыторыі арганізуюць музейна-педагагічныя заняткі ды інтэрактыўныя праграмы. Іх ладзяць як у самім скансэне, так і ў школах ды садках.

"Кола часу" прысвечана традыцыйным абрадам і сьвяткам беларусаў. Што рабілі продкі, каб вясна прыйшла хутчэй ці каб атрымаць добры ўраджай? Пра гэта і расказваюць хлопчыкам ды дзяўчынкам. Прасачыць шлях пера-

творэння льняной сцябліні ў нітку і даведлацца больш пра ткацкае рамяство можна на занятку "Беларускі лён". А яшчэ дзятве прапаноўваюць пазнаёміцца з традыцыйнымі стро-ямі, народнымі музычнымі інстру-ментамі, абразамі, вайсковым ры-тулкам.

Малодшыя школьнікі ў час пра-грамы "Пшанічны каласок" дазна-юцца, як маленькіх зярніткаў стана-віцца духмяным боханам хлеба. Для вучняў сярэдніх і старэйшых класаў ладзяць "Вачоркі". Дзе яшчэ можна ашпачыць, як гэта рабіла моладзь у мінулыя часы? Што дарослым, што дзіцэй абячае захапіць праграма "Дзівосны свет народнай фантазіі", напоўненыя сустрачкамі з міфалагіч-нымі персанажамі.

МУЗЕЙШЧЫКІ, ЯКІХ НЕ ПУЖАЕ СЦЭНА

Супрацоўнікі скансэна нядаў-на сталі яшчэ і артыстамі. У музеі з'явіўся ўласны тэатральны калек-тыў. Здарылася гэта з ініцыятывы дырэктара Эдуарда Багдановіча. Ен жа ўзяў на сябе работу рэжысёра-па-станоўшчыка. І недарма, бо ў свой час у Мінскім інстытуце культуры

Эдуард Антонавіч атрымаў, акрамя іншых, спецыяльнасць кіраўніка са-мадзейнага тэатральнага калекты-ву. Цягам года трупя радзе публіку спектаклем "Прыгоды ў Азіры" па п'есе Леапольда Родзевіча "Эбантэ-жаны Саўка" — прэм'ера адбылася ў Азірчоўскай сярэдняй школе.

БЕЛАРУСКАЕ ДОЙЛІДСТВА У ПРЫБАЙКАЛЛІ

Ва ўстаноўы нямала замежных партнёраў. Прыкладам, Архітэк-турна-этнографічны музей "Таль-ціна" пад Іркуцкам. Буйны комплекс пад адкрытым небам знаёміць з матэрыяльнай і духоўнай культу-рай народаў Прыбайкалля. Акрамя спадчыны каронных жыхароў — бу-ратаў, эвенкаў і тофараў, прэзента-ваны побыт перасяленцаў. Як вядо-ма, праз сталыніскую аграрную рэ-форму ва Усходнюю Сібір пера-ехала каля 100 тысяч чалавек. Трэ-ця па колькасці асоб этнічная гру-па перасяленцаў — беларусы.

Сёлетэ ў "Тальціна" з'явілася экс-пазіцыя, прысвечаная выхадцам з нашага краю. У ліпені ўрачыста адкрылася "Беларуская хата". Жы-лы будынак, узведзены больш за

Ваенна-гістарычны фестываль "Нясаканчы урок: забытыя старонкі беларускай гісторыі"

Узельнікі фестывалю "Над Менкай"

стагоддзе таму, перавезлі з сяла Тургенеўка. У вялікай вёсцы, што за 90 кіламетраў ад Іркуцка, і ця-пер засталіся нашчадкі нашых су-айчынікаў.

Рэалізаваць такі праект атры-малася дзякуючы супрацоўніц-тву з Беларускай дзяржаўным музеём народнай архітэктуры і побыту. Каб аднавіць сам помнік і інтэр'еры, расійскія адмыслоўцы прыязджалі ў Азірчо. Яны атры-малі нямала карысных парад ад нашых экспертаў ў аэліяні. А ўлет-ку Беларускай дэлегацыя на чале з Эдуардам Багдановічам аніаіла экспазіцыю ўжывую ды прапана-вала карэктывы. Заўвагі ўжо ўлі-чылі.

На гэтым узамеамазэнне не спыняецца. Устаноўы падпісалі мемарандум аб супрацоўніцтве. Беларускі музей ужо прычыніў-ся да міжнароднай навукова-пра-ктычнай канферэнцыі па захаван-ні спадчыны (Іркуцк). А ў нядаўна адкрытым помніку плануець ла-дзіць абразы нашых продкаў.

Пагадненне аб супольнай ра-бове з гэтага года таксама злуча-е айчынную скарбніцу з музеём "Смаленская крэпасць" і музеём-запаведнікам "Кіжы". Азіачным, што ансамбль Кіжскага пагоста з нашага краю. У ліпені ўрачыста адкрылася "Беларуская хата". Жы-лы будынак, узведзены больш за

РАЗАМ — БОЛЬШ ПЛЭНУ

Плённа супрацоўнічае Музей на-роднай архітэктуры і побыту і з бе-ларускімі калегамі. Так, у жніўні адкрылася часова сумесная экспа-зіцыя са Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеём Якуба Кола-са "Для кожнай рэчы час ёсць свой". Выстава разгарнулася ў Ластку — ся-дзібе, што захавала даўні выгляд з ня-вялікімі рэстаўрацыйнымі зменамі. Прадметы са збораў у Азірчы рас-казваюць пра істотныя клопаты і сьвяточныя звычкі мінулых часоў. "Аналогія прыгажосці. Трады-цыйны беларускі касцюм" — яшчэ адзін выставачны праект, да якога прычыніўся Музей народнай ар-хітэктуры і побыту. Са сваёй калек-цыі устаноўа прапанавала інстру-менты для апрацоўкі лёну і рэзкія экзэмпляры мужчынскага ды дзя-чынага азіяны — чапцы з Астрэвеч-кага раёна, каптуркі для хрышчэ-на са Століншчыны і вышываную кашулюку.

З нядаўняга часу мемарандум аб узамеаразумеіні звязвае скарбні-цу з Беларускай сельскагаспадар-чэй бібліятэкай імя І. С. Луціновіча Нацыянальнай акадэміі навук. Бакі пацвердзілі зацікаўленасць у сумес-ных даследаваннях, канферэнцы-ях і іншых мерапрыемствах, абмене каштоўнай інфармацыяй.

Традыцыі і пачынанні

Зберагаць і перадаваць спадчыну наступным пакаленням — так вызначвае місію Музея народнай архітэктуры і побыту дырэктар Эдуард Багдановіч. Сапраўдны знаўца справы і застрэльшчык яркіх ініцыятыў дапоўніў аповед "К" пра дасягненні беларускага скансэна.

— Эдуард Антонавіч, заўсёды ба-гатай і размаітай выглядае афіша ва-шай устаноўы. Чым сёлетэ завабі-ла наведальнікаў?

— За мінулы перыяд года зла-дзілі звыш сотні культурна-маса-вых мерапрыемстваў. Найперш гэта імпрэзы этнаграфічнага цыкла: Шчодрык, Тры каралі, Масленіца, Грамніцы, Гуканне вясны, Купалле, Багач і іншыя. Адбыліся мерапры-емствы да дзяржаўных свят і па-мятных дат, а таксама гістарычныя рэканструкцыі. Напрыклад, фе-стываль "Над Менкай" пераіёсе на-ведальнікаў у Сярэднявечча — час, ахутаны рамантыкай і легендамі. Гасіям прапанаваў паўдзельнічаць у разнастайных майстар-класах, паназіраць за паказальнымі баімі і рыцарскімі турнірамі, атрымаць асападу ад выступальным музыкан-таў. Падзеям Першай сусветнай біў прысвечаны ваенна-гістарыч-ны фестываль "Нясаканчы урок: забытыя старонкі беларускай гі-сторыі", які прайшоў у ліпені. Тра-дыцыйным стала свята "Строціна-цы перазоны". Упершыню сёлетэ зладзілі начны забег па тэрыторыі музея.

— Якія экспазіцыйныя праекты адбыліся ў музеі сёлетэ?

— У пачатку года адкрылася вы-става "Ганчарны посуд Беларусі". На ёй былі сабраны вырабы з усёй краіны, прылады працы — агулам 99 экспанатаў! Чорналіняная і абварная кераміка, багеліняныя прадметы — наведальнікі дасналі-ся пра размаіты тыпы посуду, спо-сабы фармоўкі, апрацоўкі і дэкара-вання.

Тэкстыль Палесся з музейных фондаў і прыватнай калекцыі Га-ліны Безбародка дамадтраўся ў межах праекта "Аб аднаўненні ад-ным ручніком". Часовую экспа-зіцыю прадметаў побыту і прылад працы мы прэзентавалі на Між-народнай спецыялізаванай выставе "Белагра", якая прапавала ў Кіта-і-ска-беларускім індустрыяльным па-рку "Вялікі Камень". А ў лістападзе запрашаем усіх на выставу трады-цыйнага саломаліаення "Поўны клеш карабамі...".

— Да беларускай спалчыны вы ла-дчаеце не толькі суайчынікаў. Як прэзентуеце нашы традыцыі замеж-нікам?

— У пачатку кастрычніка адбы-ся Дзень культурынага абмену Бе-ларусі і Кітая. Замежныя грамадскія дзеячы і прадстаўнікі бізнэсу на-вед-валі нашы экспазіцыі, з цікавасцю знаёміліся з беларускай народнай

культурай і побытам, уздзельніча-лі ў гульнях, далучаліся да танцаў. Безумоўна, гэта важкі ўнёсак у бу-дучае супрацоўніцтва.

Адмысловыя імпрэзы музеяў зла-дзіў з нагоды II Гульніаў краіні СНД, якія Беларусь прыняла ў жніўні. Мы прапанаваў бясплатную экскурсію па трох помніках сакральнай архі-тэктуры, роварную экскурсію ад-разу па трох экспазіцыйных зонах і "Спартакіяду па-беларуску", пад-час якой ахвотныя маглі правярць спрыт і кемлівасць.

Акрамя таго, мы паўдзельнічалі ў культурна-асветніцкіх мерапры-емствах у рамках маскоўскага пра-екта "Прагулкі па музеях анлайн".

— Ці ёсць у вас сакрэты, як пашы-рыць музейнае аўдыторыю?

— Каб распаўсюдзіць веды па бе-ларускай гісторыі, прыцягнуць увагу да музея, запачаткавана акцыя "Цікава бясплатна". У яе рамках перыядычна ладзяцца экскурсіі па пэўных помніках і выставах. На-прыклад, да Дня Кастрычніцкай рэвалюцыі арганізавалі экскурсію "Дарэвалюцыйная алукацыя на бе-ларускай вёсцы" ў будынку школы з паселішча Калодчына Вілейскага раёна.

Масе вялікае значэнне праца ў Се-ціве. Напрыклад, наш сайт заваяваў некалькі дыпламаў у намінацыях "Культура і мастацтва", "Турызм і ашпачынак" на інтэрнэт-пра-міі ТІВО. А малаяды адмыслоўцы актыўна працуюць у сацыяльных сетках, здымаюць пазнавальныя ві-дэаролікі ў TikTok.

— Азіні з прыярытэтных кірункаў у працы музея — умацаванне матэры-яльна-тэхнічнай базы, догляд помні-каў драўлянага дойлідства. Наколькі паспяхова рашаеце гэтыя задачы?

— За 2022—2023 гады мы правалі багаты рамонт 14 помнікаў дойлідства, што з'яўляюцца гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі. Сярод гэтых аб'ектаў — вядомы двор з Докшыц-кага раёна, сілізба з Мядзельскага, запанены магазін з Глуска, клёў са Слускага, гумно са Стаўбіоўскага, школа з Вілейскага, кузіна з Мала-дзчанскага.

Даніл ШЭЙКА Фота Алеся КАМКОВА і з архіва музея

Сцэны са спектакля

Навальніца ў басейне з русалкай і ракам

Беларускі дзяржаўны тэатр юнага гледача, узяўшы ўпаўнёны курс на творы школьнай праграмы, гэтым разам прадставіў "Навальніцу" А. Астроўскага. Прэм'ера, пазначаная ўзроставым цэнзам 12+, прыпала на Тыдзень бацькоўскай любові: першыя два паказы прайшлі 16 і 17 кастрычніка. Зала з безліччю прыстаўных крэслаў была запоўнена цалкам — пераважна падлеткам, добры адсотак якіх складалі суворайцы.

Хрэматыйныя творы больш за іншыя палываюцца пераробкам, часам даволі кардынальным. Не стаў выключэннем і цяперашні спектакль, ахарактарызаваны як "фантазія павольле". Малады рэжысёр Таццяна Самбук імкнулася наблізіць п'есу да сучаснай моладзі, таму пакінула толькі "магістральную" лінію: муж паехаў у камандзіроўку, а жонка, маўляў... З'яўляецца нават адсутны ў п'есе сцяна, у якой муж застае жонку з палюбоўнікам і, незаўважаны, з нямым крыкам і чамаданам у руках кружыць-лётае вакол. Пры такім раскладзе шмат увагі надаецца Барысу (Дзімітрый Клімовіч), што аказваецца ледзь не цэнтральным персанажам. Менавіта з яго пачынаецца дзея — з яго марнавання часу на пляжы.

і вільняй клошыйя, падобнай да баксёрскай палычкі. Ды і Кабаніха (Вольга Сініца ці Наталія Халодовіч), дэманструючы найвышэйшую ступень хатняй тыраніі, у пэўны момант набывае насычаную зялёную спадніцу, якая рэзка кантрастуе з агульнай чорна-белай палітрай. Праз гэта персанаж быццам ператвараецца ў жабу. Ну а Дзікой (Іван Ушакевіч ці Андрэй Дабравольскі) бліжэй да фіналу становіцца акаванцістам. Вар'ятства? Але з сімволікай. Русалка — спакуніца, што зацягвае ў вір: менавіта Варвара падае Кацярыне ідэю здарэцкіх мужу. А рак, як вядома, ні рыба ні мяса — акурат такі характар у Ціхана. Сімвалізм прасякнута ўсё, пачынаючы з першай сямейнай мізансцены: Кабаніха сядзіць на самым высокім крэсле, Варвара — на ніжэйшым, Ціхан — на ячэш ніжэйшым, а Кацярына (Дар'я Брацкевіч-Сініца ці Кацярына Крышталова) — увугле на падлозе на падганутых нагах.

Спектакль знаёміць школьнікаў з сучасным тэатрам, у якім п'еса не догма, а толькі аснова для рэжысёрскіх фантазій.

Зніклі такія далёка не другасныя героі, як вынаходнік Кулігін, праз якога транслююцца найбольш прагрэсіўныя аўтарскія думкі, Кудраш, што рэжысёр з Варварай утварае альтэрнатыўную захапляючую пару — з куды больш лёгкім стаўленнем да жыцця і чалавечых адносін. Затое дадалася новыя: русалка з рухомым хвостом, аблічча якой прымае Варвара (Маргарыта Кісяліц ці ў іншым складзе Настася Крышталова), рак з тварам Ціхана (Мікіта Клятоў ці ўлад Вінаградцаў)

Кацярына вядуецца сярод астатніх не святлом душы, а поўнай безабароннасцю і дакучлівым пачуццём віны, нават пасля ўсіх знява працягвае ваяваць у нагах не толькі прыяцель-таўлінікаў, але і каханана, адчувае сябе вінаватой за ўсё ў свеце. Рэжысёр называе геранію гірафобій (сэнс гэтага слова глумачыцца ў цітрах, каб школьнікі ўсё зразумелі). Менавіта бозізо вады, а не імкненнем на волю тлумачыцца жаданне персанажа лётаць, як птушкі. Знакамітай фінальнай фразы Кулігіна пра Кацярыніны цела і душу гучыць з вуснаў дзівакаватай, напаяў-звар'яцелай вандроўніцы-багамолкі (Ларыса Горыава ці Вера Кавалерава), што ўспрымаецца як своеасаблівы дэвінскі геранію. Міжволі ўзняла думка: калі б Кацярына, якой мы бачым яе ў спектаклі, не памерла, яна страціла б розум.

У музыку расійскага кампазітара Дар'я Гарбузняк свядома закладзена электыка: у запісе Прозіўніцкага аркестра Беларусь ёсць і джаз, і прыпеўкі. Большасць персанажаў мае сольныя песні — чым не традыцыйная маналог? На гармоніку будзь граць Ціхан, потым Дзікой. А гукавым лейтматывам застануцца трывожны гул і прымоты. У якасці візуальнага лейтматыву выступае практычна скразны зварот да прыёмаў кіна- і тэлема-

Надзея БУНЦЭВІЧ
фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Валерый КАЛТЫГІН

мастак-кераміст, педагог

Валерый Арадзеіч Калтыгін нарадзіўся 16 верасня ў г.с. Антопаль Драгінскага раёна Брэсцкай вобласці ў мастацкай сям'і.

Вучыцца на аддзяленні мастацкай керамікі ў Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце імя Ціхона Міхайлавіча ў Мінску. Актывна ўдзельнічае ў выставах, семінарах і экспедыцыях у краіне і за межамі.

3 1990-га — старшыня Бабруйскай гарадской арганізацыі Беларускага саюза мастакоў. Уваходзіць у склад гарадскога гарадбудавальнага савета і мастацкага экспертнага савета. З 1992 года пачынае займацца плагіямі арганізацыі і правядзенне пленарнай керамікі ў Беларусі і за межамі. З 1996 года бярэ актыўны ўдзел у стварэнні новай экспіцыі Бабруйскага краязнаўчага музея.

1947

Паступае на аддзяленне керамікі мастацкага професійна-тэхнічнага вучылішча №15 у Бабруйску. З аднакай выпускаецца ў 1974-м.

1970—1974

Жыве ў Бабруйску, працуе выкладчыкам у мастацкай гарадской професійна-тэхнічнай вучылішча №15. З 1981-га член Беларускага саюза мастакоў.

1974—1979

3 сямейныя творы 2007-2008

Настаўнічае ў дзіцячай школе вышэйшых мастацтваў імя У.А. Дамарава, ён адказвае за аддзяленне аддзяленне мастацкай керамікі. Працягвае развіваць ідэю керамічнага пленару і стварае настаяўніка У.В. Угрыновіча і ў 2003 годзе арганізоўвае і Міжнародны пленар керамікі "Арт-Жыкаль" у Бабруйску.

1979—1984

3 сямейныя творы 2007-2008

На настаўніцкай выставе "Арт-Жыкаль" з работай мастака Івана Арцімовіча, 2023 г.

1990-я

Знакчыны ўклад у развіццё мастацтва керамікі, паслявакю тэорыю і педагогічнае дзейнасць. Валерый Калтыгін быў узначалены спецыяльнай прамыяй Пярэдадні (2009), знакам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь "За ўклад у развіццё культуры Беларусі" (2015), медалём імя Францыска Скарыны (2015) і ганаровай кнігі пашаны Магілёўскай вобласці. У 2018 годзе мастак выдур кнігу "3 вольты мастацкай керамікі" — спецыялізаваную дапаможніцу, у якой запатраў аўтарскую метадычную выкладанне.

2000-я

2023

Сябея Валерый Калтыгін працягвае тэорыю дзейнасць, падзяліў міжнародны пленар "Арт-Жыкаль" і запатраў бярэ ўдзел у выставах. Працуе над папулярнай кнігай, прысвечанай стварэнню і дзейнасці "Арт-Жыкаль".

2023

Сябея Валерый Калтыгін працягвае тэорыю дзейнасць, падзяліў міжнародны пленар "Арт-Жыкаль" і запатраў бярэ ўдзел у выставах. Працуе над папулярнай кнігай, прысвечанай стварэнню і дзейнасці "Арт-Жыкаль".

2009—2022

Летась творца адзначыў 75-годдзе і правёў персанальную выставу. З мастацкай керамікай ён працуе ўжо больш за 50 гадоў. Работы Валерыя Калтыгіна можна пабачыць у Рэспубліканскай мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў, Магілёўскай абласной мастацкай музеі імя П.В. Масляніна, Бабруйскай мастацкай музеі, Нацыянальным цэнтры сучаснага мастацтва, кардынальнай галерэі Г.Х. Вяшчэцкі, Дзяржаўным палатуна мемарыяльным музеі Якуба Коласа, гарадской кардынальнай галерэі твораў Л.Д. Шамякіна ў Мінску. Таксама творы кераміста маюцца ў прыватных калекцыях у Беларусі і за межамі.

МАГІЛЁўСКИ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Камедыя "Хітрыкі Скапена" (16+). 10 лістапада ў 18.30.
- Музычная казка ў 1 дзеі "Як Кашэй Бессмертны з Васілісай ажаніўся" (6+). 11 лістапада ў 12.00.
- Камедыя ў 1 дзеі "Настаўленне для ахвотных ажаніца" (16+). 11 лістапада ў 18.30.
- Рамантычная казка з чараўніцтвам і ператварэннямі "Усе мышы любяць сыр" (6+). 12 лістапада ў 12.00.
- Сказы ў 1 дзеі "Ахвота жыць" (12+). 12 лістапада ў 18.30.
- Гісторыя прывязанасці ў 1 дзеі "Прышоў мужчына да жанчыны" (18+). 14 лістапада ў 18.30.
- Канцэрт ансамбля Expromt-Klassika-Quartett у 1 дзеі "Рамантыка#Love" (16+). 15 лістапада ў 18.30.
- Драма "Калігула" (18+). 16 лістапада ў 18.30.
- Prank comedy ў 2 дзеях "Шалёныя грошы" (16+). 17 лістапада ў 18.30.
- Казка-фантастыка ў 1 дзеі "Ншапланецяня" (0+). 18 лістапада ў 12.00.
- Камедыя "Рамантыкі" (12+). 18 лістапада ў 18.30.

УНП 700184039

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКОЙ ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44, тэл.: 8 017 3859751 (каса), 8 029 1540444 (замова квіткаў)

- Камедыя "Тэсты для дарослых" (16+). 11 лістапада ў 19.00.
- Камічная трагедыя ў 2 частках "Вецер шуміць у таполях" (16+). 12 лістапада ў 19.00.
- Камедыя "Адамавы жарты" (16+). 14 лістапада ў 19.00.
- Некамедыя "Паляванне на сябе" (18+). 15 лістапада ў 19.00.
- Драма "Камень дурасці" (16+). 16 лістапада ў 19.00.
- Камедыя парадоксаў "Вось я і прыйшла" (16+). Прэ'ера. 17 лістапада ў 19.00.
- Трагікамедыя ў 2 дзеях "Калека з вострава Інішман" (18+). 18 лістапада ў 19.00.

УНП 1002313

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯН'КІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabitel@mail.ru

- Трагікамедыя "Апошні атракцыён" (16+). Галоўная сцэна. 10 лістапада ў 19.00.
- Казка "Гісторыя шакаладнага дрэва" (0+). Галоўная сцэна. 11 лістапада ў 11.30.
- Камедыя ў 2 дзеях "Паўлінка" (12+). Галоўная сцэна. 11 лістапада ў 19.00.
- Песа "Доўгі калядны абед" (16+). Гастролі Дзяржаўнага драматычнага тэатра на Васільевскім (Санкт-Пецярбург, Расія). Спартыўна-культурны цэнтр Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. 11 лістапада ў 19.00.
- Трагікамедыя "Чакана гучна і да болю блізка" (16+). Камерная сцэна. 12 лістапада ў 19.00.
- Прадстаўленне "Музыка душы" (0+). Камінная зала. 12 лістапада ў 19.00.
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2 дзеях "Жаніцба" (16+). Галоўная сцэна. 15 лістапада ў 19.00.

УНП 10037901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Балет ў 2 дзеях "Бахчысарайскі фантан" (12+). 10 лістапада ў 19.00.
- Канцэрт "У час шумнага балю..." (12+). Камерная зала імя Л. П. Александровскай. 10 лістапада ў 19.30.
- Камічная опера ў 2 дзеях "Севільскі цырульнік" (12+). Прэ'ера. 11 лістапада ў 18.00.
- Опера ў 2 дзеях з пралагам і эпілогам "Князь Ігар" (12+). 12 лістапада ў 18.00.
- Опера ў 3 дзеях "Яўген Анегін" (12+). 14 лістапада ў 19.00.
- Балет ў 2 дзеях "Ганна Карзіна" (16+). 15 лістапада ў 19.00.
- Опера ў 4 дзеях "Багема" (12+). 17 лістапада ў 19.00.
- Опера ў 3 дзеях "Тоска" (12+). 18 лістапада ў 19.00.

УНП 09108132

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1905149

Палацавы ансамбль

- Экспазыцыя "Летаніс праса: разглядзе староні" з прыватнай калекцыі Барыса Васільева і Юліі Ржэўскай. Малая выставачная зала. Да 12 лістапада.
- Выстава "Упершыню экспанат. З фонду Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж»", прысвечаная 30-годдзю ўстанова і 800-годдзю горада Нясвіжа. Вялікая выставачная зала. Да 9 студзеня 2024 года.
- Часовая экспазыцыя "Ператвораныя ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Да 13 кастрычніка 2024 года.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіал нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазыцыі.

Мерапрыемствы

- Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Музейныя ініцыятывы на прасторы СНД". Палацавы ансамбль, г. Нясвіж, вул. Замкавая, 2. 10 лістапада 2023 года: – Секцыя 2. "Культурна-адукацыйная работа музеяў". – Секцыя 3. "Традыцыі і інавацыі ў дзейнасці сучаснага музея". – Секцыя 4. "Роля музеяў у захаванні і развіцці культурнага асяроддзя гістарычных рэгіёнаў". – Секцыя 5. "Ад пошуку да прэзентацыі: даследчая работа музеяў".
- Квэст "Палацавыя таямніцы".
- Віртуальныя выставы: "Ператвораныя ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны", "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры", "Разбуральны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа", "Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»".
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3) Пастаянныя экспазыцыі

- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў "Культура часу". З фонду музея-запаведніка.
- Мерапрыемствы
- Квэсты: "Безаблічны артэфакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны дэтэктыў", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у княгіні", "Дзень нараджэння ў ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюэтна-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў" (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства "Музыка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма "Выкунтасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Прозенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазыцыя.
- Прэзентацыя факсімільнага выдання Жухавіцкага Евангелля. Партрэтная зала. 11 лістапада ў 12.00.
- Часовая экспазыцыя "Выстава абразоў з фонду Карэліцкага раённага краязнаўчага музея" (0+). Царква-пахавальня князёў Святаполк-Мірскіх. 3 11 лістапада да 10 снежня.
- Навукова-практычная канферэнцыя "Захаванне культурнай спадчыны: вопыт, праблемы і перспектывы". 17 лістапада.
- Часовая экспазыцыя васковых фігур "Тайная вчэра" (0+). Да 10 снежня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсіі для дзвюх "Інтрыгі Кулідона".
- Квэст-экскурсія для ўсёй сям'і "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асабілісці жаночага касцюма XVII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

10 декабря 2023 года, 18.00, МКК "Минск-арена". Стоимость билетов – от 80 до 479 руб. Билеты можно приобрести в кассах Дворца Республики (тел. 8 017 2299039, факс 8 017 2299285) и на сайте: ticketstoby.kvitki.by. Дополнительная информация по тел. 8 017 2299163.

ВИТБЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл. касы: 8 0212 368387, сайт: vitbebsk-fil.by

- "НІШТО НЕ ВАРТАЕ ШКАДАВАННЯ" (6+) – музычна-паэтычная вечарына, прысвечаная ІОСІФУ БРОДСКАМУ. 15 лістапада ў 19.00.
- Прадстаўленне "БРАТКА ЛІС І БРАТКА ТРУС" (3+) у межах праекта "ФІЛАРМОНІЯ – ДЗЕЦЯМ". Прэ'ера. 19 лістапада ў 11.00.

УНП 300149358

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазыцыя.
- Часовая экспазыцыя "Адзіная памяць верныя", прысвечаная 80-годдзю з пачатку вызвалення Беларусі (23 верасня 1943 г.).
- Запрашаем юных наведвальнікаў у прастору "Музей для дзяцей" – гэта ўтульная атмосфера партызанскага лесу ў спалучэнні з сучаснымі тэхналогіямі, добрымі і ўважлівымі музейнымі педагогамі. Тут праходзяць заняткі і лекцыі, майстар-класы і інтэрактыўныя праграмы для хлопчыкаў і дзяўчынак да іх бацькоў. Прастора працуе з серады па нядзелю!
- Квэсты – гэта ўнікальнае пазнавальнае і захапляльнае падарожжа па музейных залах для арганізаваных груп наведвальнікаў (да 20 чалавек). Падчас квэстаў удзельнікі пашыраюць веды па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, выконваюць заданні і пераадольваюць розныя перашкоды. Усяго прапанацыя тры квэсты: – "Шлях да Перамогі", узрост удзельнікаў – ад 12 гадоў. – "Сумка з чырвоным крыжам", узрост удзельнікаў – ад 14 гадоў. – "Франтавы дзёнік", узрост удзельнікаў – да 12 гадоў. Падрабязнасці на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНАЙ МАСТАЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава па выніках Рэспубліканскага конкурсу "Нацыянальная прэмія ў галіне выяўленчага мастацтва". Да 26 лістапада.
- Курс "Арт-азбука ў НЦСМ" (8+). Да 31 мая 2024 года. Кожная сустрэча складаецца з тэарэтычнай часткі і творчых заняткаў. Яны праходзяць у інтэрактыўнай форме, удзельнікі чакаюць практычныя заданні, майстар-класы, квэсты і гутаркі з мастакамі. Праграма курсу пабудавана на работах, якія захоўваюцца ў фондзе ўстанова, сучасных беларускіх аўтараў. Працягласць аднаго занятку – 2 гадзіны. Колькасць удзельнікаў у групе – 10–12 чалавек. Першы дзень заняткаў – 2 разы на месяц па суботам. Кошт аднаго занятку – 15 рублёў. Абавязковая папярэдняя рэгістрацыя!
- Дадатковыя інфармацыя і запіс на курс па тэл.: 8 017 2350331, 8 017 3629336 (9.00–17.00).

УНП 192545414

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Нацыянальным інфармацый Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталя Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталя Васільеўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНЮСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Юген РАГІН.

Аглядальнік рэдакцыі: Антон РУДАЦ, Ганна САКЛОВА, Ілья СВЯРІН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Даніл ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Рэдактар літаратуры — Машэвіч ЗАЙЦА.

Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОЎ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адзел: 8 017 2860797.

Падпісныя індэксы: 63875, 638752, 63879. Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасно імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 09.11.2023 у 16.00. Замова № 2616. Наклад 3259.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавечтва «Беларускі Дом друку»". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 38200000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2023.